

KREŠŤAN

POLITICKE A SPOLOČENSKE KATOLICKE NOVINY
 VYCHADZAJÚ KAŽDÚ NEDEĽU NA 16 STRANÁCH.

Predplatná cena :

Na celý rok . . . . . 2 zl. — kr.
 Na pol roka . . . . . 1 „ — „
 Na štvrt roka . . . . . — „ 60 „
 Jednotlivé číslo 4 kr.

Majitelia a vydavatelia:

MIKULÁŠ LEPSÉNYI
 a GERHARD NÉMETH.

Redakcia a vydavateľstvo : V Budapešti
 VIII. ker., Práter-ulica 44.

sem sa majú posilať predplatky, jako i do-
 pisy do novin, ohlášky a náhodné reklamácie.
 Cena jedneho 5 stĺpcového malého riadku
 je 10 kr. Rukopisy sa naspák nedávajú.

Stála bitka, stála!

S úprimnou dôverou prosíme priateľov našich zásad, aby naše noviny s apoštolskou horlivosťou rozširovali, pretože semeno našich vznesených úmyslov len tak budeme môcť rozsiať široko a sebe budú nosť zabezpečiť.

☛ Kresťania! kupujte len u kresťanov! ☛

Obecné voľby.

Mnoho listov dostávame z vidieku, zvlášte zo Zadunajska a z Horniakov, v ktorých listoch nás o prevedených obecných voľbách, menovite o voľbách rychtárov a prisazných uvedomujú. Toľko je tých listov, že ich v úzkom rámci nášho časopisu ani nemožno uverejňovať; preto ľutujúc musíme sa vzdať toho predsavzatia, že zprávy našich ct. dopisovateľov rad-radom podáme verejnosti.

A sú veľmi poučné a zaujímavé tieto zprávy, lebo poukážu na stav obecnej a krajinskej správy a to asnaď lepšie, ako jasenné voľby krajinských vyslancov.

Preto držíme si za povinnosť všeobecné a hlavné ťahy týchto správ v jedno spojiť a takmer v zrkadle predstaviť prevedenie a výsledky obecných volieb.

V prvom rade vidíme, že pri voľbách obecných, posiaľ prevedených, nebolo neporiadku zo strany voličov, tým menej nepokojov. Ešte aj v obciach tých volebných okresov, ktoré sa staly od vyslaneckých volieb povestnými, panovalo mlkve, ba skoro hrobové ticho. Tak sa zdá, že ľud, ešte od vyslaneckých volieb nastrašený, neopovážil sa svobodne použiť volebného práva, jemu krajinskou ústavou zabezpečeného, preto sa radšej ani nehlásil ku voľbe rychtára a prisazných; a keď sa kde tu aj hlásil, na prvý zlostný pohľad slúžneho sa skrčil, lebo vedel a videl, že žandári, čo slúžnemu za chrbtom stoja, na prvý pokyn sú hotoví búšiť nastrčenými bodákmi (koľbou) a pažbou flinty doňho.

Ľud sa „príkladne, vzorne“ choval; slúžnovci, pravda, protivné zprávy podávali v jich úradných oznamoch, aby jich zásluhy čím väčšími sa zdaly; na tomto základe uvili aj podžupanovia a hlavní župani jich „zásluhy“ do venca predostreli v úradných oznamoch vláde.

Nuž ale, môžeme my tieto voľby čistými volať, keď slúžny ani len do kandidácie nedá tých, ktorých si ľud žiada, len jednoducho vymenuje svojho kandidáta za rychtára a jeho ľudí za prisazných? Je to volebná svoboda, keď voličov, ani bubnom, ani plakátmi nevedomia, kedy je deň voľby, ktorí sa len potom dopytujú, že slúžny bol v dedine a že miesto doterajšieho predstavenstva obce majú už nové. Alebo to je asnaď čistá voľba, keď notár pobehá dediny, našich ľudových voličov ohľadom dňa voľby oklame, vládnych zase svolá na shromaždenie v taký deň, keď sú naši pri

súrnych hospodárskych prácach po celom cho-tári roztratení, príde slúžny a dá zvoliť jeho nestvory za rychtára a za prisazných.

Tak je tomu vo väčšej časti Uhorska, menovite ale na Horniakoch. A že máme aj pravdu, načím sa nám len dve, ale veľmi kriklavé veci odvolávať. Po prvé mnohí recipovaní spoluobčania (židia) stali sa takýmto spôsobom rychtármi, kdežto známe, že na Horniakoch pri vyslaneckých voľbách ani vyzvaní bankári sa neopovážili vystúpiť, skorej pokúsili sa o to v Sedmohradsku a na Dolnej zemi. Druhá kriklavá okolnosť je tá, že voličia neboli náklonní použiť ústavných prostriedkov ku zrušeniu voľby rychtárskej a voľby prisazných: načo by sme to mali robiť — myslia si — veď v susednej dedine štyri piatiny voličov sa ohradily proti slúžnovskému vymenovaniu rychtára a proti tomu, že jich kandidáta nebrali do ohľadu, nuž a čo sa s tým docielilo? nie len že jich oslyšali, ale ich aj kdeakým vyočúvaním zlobili, im útrat narobili, a teraz ich obecnými prácami a iným prisluhovaním prenasledujú.

Aj hľa, taká je u nás verejná správa (administrácia); na obraz Bánffyho sa zpodobala v celom Uhorsku.

Ponevác tedy spomínané obecné voľby v celej krajine, alebo aspoň vo väčšej častke vlasti takýmto násilnickým a nezakonným spôsobom takmer na jednotný rozkaz previedli: môžeme ešte pochybovať, že v tom mala známe ruky vláda Bánffyho, s ktorej cieľom sme už načistom: utlačiť, zničiť, vyplieniť z občanov ústavnú politickú samostatnosť a podriadiť celú krajinu „liberálnou“ menovanej nad vláde.

Z druhej strany ale kto by sa tomu divil, keď socialistických buričov na mnohých miestach s otvoreným náručím prijímajú a inde zase občan upadne do úplnej nečinnosti a bezcitnosti, ktorá sa podobá víchru predchádzajúceho bezvetriu, za ktorým tým istejšie nasleduje všetko vyvracajúca víchrica, čím strašnejšie bolo ticho, ktoré ju predišlo. Dnes záleží administratívna múdrosť v žandárskych bodákoch; táto stojí u nás nad ústavou, nad právom a svobodou: je ona *nadvláda hrôzyplná*. Ale do kedy sa udrží? A čo bude z vlasti, keď z mrakov zahraničnej politiky nenazdajky udre hrom a ona musí na obetivosť občanov appellovať, pod takouto *tyranskou vládou!*

POLITICKÉ CHÝRY.

Jeho Veličenstvo náš kráľ od 17. mája učastuje v našom hlavnom meste. Pobyt panovníka v svojom sídelnom meste úzko súvisí s riešením otázok, ktoré sú teraz na dennom poriadku. Zvláštne očakáva sa riadenie otázky kvóty, to jest riešenie toho, koľko má platiť Uhorsko a Rakúsko na spoločné výdavky. Rakúsko totižto žiada, aby Uhorsko prispievalo na tieto výdavky o 6 procent. viac než dosavád, to činí ročite 8--10 millionov viac farchí pre obyvateľstvo Uhorska. Ministerpredseda Bánffy vzdor uhorského kvótového výboru zaslúbil rakúskej vláde, že povýši čiastku Uhorska spoločných výdavkov o 3 procent. Panovník bude tento týždeň dávať audienciu tým vyslancom a mužom, ktorých v tejto otázke bude chcieť počuť. To je už isté, že Uhorsko viac bude platiť, pretože naša liberálna vláda, ako to známo, hotová je priniesť „potrebne obete.“ Len že tie obete my musíme platiť a nás sa nikto nepýtal, či by sme my mohli priniesť väčšie obete.

Snemovňa vyslancov skoro celý týždeň nevydržovala zasadnuti: to už tak trvá od veľkonočných sviatkov. Liberálna vláda nevie dať roboty snemovni, ale keď sa začnú každodenné zasadnutia, a ľudová strana s celou opozíciou bude sa chcieť vysloviť a žiadosť obyvateľstva ohlásit, liberáli budú kričať, že vraj „drahý čas“ sa minie! — Snemovňa vyslancov 18. mája započala pojednávanie návrhu zákona o porotných súdoch, o ktorom sa vyvinie živá a dlhá debata, lebo tento návrh má cieľom časopisy kratkoľahko prenasledovať, keď sa opovážia právo občanov a pravdu svobodne hlasovať. Liberálna vláda, ktorá poriadkom prenasleduje kresťanských novinkárov, pohoršila (!) sa vraj, že porotné súdy tedy-kedy oslobodily pravdomilovaných kresťanských novinkárov: ona si pomôže, urobí zákon, ktorý prekotí všetku svobodu tlače, aby liberáli tak tým ľahšie mohli kresťanských novinkárov do žalara poviesť, pretože ich nemôžu zabíjať alebo na šibenicu poviesť ako vtákov.

Pri prešporskej slávnosti sa stalo, že deputácia vyslancov a veľmožov neišla pred kráľa na audienciu, lebo dľa programu (nariadenia) len na trefom mieste mala byť prijímaná. Najprv prijal kráľ deputáciu dôstojníctva spoločného vojska a honvédstva, ku ktorej sa pripojili arciknežatá; túto deputáciu viedol arcikneža Fridrik. Za touto nasledovala deputácia katolíckeho kňazstva pod vedením primáša Vaszaryho. Potom mala nasledovať deputácia snemu, ale D. Szilágyi predseda snemovne vyslancov, ako aj Vilhelm Tóth predseda snemovne magnátov boli tej mienky, že táto deputácia mala byť prvá. Snemovňa vyslancov dňa 18. mája pojednávala túto nepríjemnú nalezitosť, a predseda Szilágyi preukázal ministerpredsedovi Bánffymu, že on je príčinou tohoto mrského prípadu. Bánffy sa bránil, ako sa vedel, len že mu Szilágyi dokázal, že nehovorí pravdu. Na to stal veľký krik; a Bánffy celkom stratil hlavu, tak že sa vyhlásil, že tá slávnosť v Prešporku, na ktorej bol náš kráľ a 17 arciknežat a arciknežní, nebola krajinská slávnosť. Na to ešte väčší krik povstal. „Nech zadakujú!“ kričali Bánffymu. Konečne Julius Justh,

ako sa stretol s Bánffym, vykričal: „*Abcug Bánffy! Dole s ným! To je svinstvo.*“

Vojna na Východe. Turci v Tessalii zaujali Domokos, kde sa grécke vojsko chystalo na ostatnú bitku, s týmto Turci pravo môžu ísť do hlavného mesta Athén. Bárš Gréci v Epirusi ešte sa držia a napadli turecké vojsko na grichovej rovine, a zvíťazili nad Turkami, to už nemôže premeniť položenie nešťastné Grékov. A to by bola povinnosť europejských veľmocí, aby postavily bitku, ktorá už nanič, lebo Gréci nemôžu zvíťaziť a Turci ľahko môžu kresťanov zabíjať. Vyjednávanie o mier veľmi pomáha ide. Velvyslanci veľmocí v Carihrade podali sultánovi notu (pismo) spoločnú cieľom sprostredkovania mieru. Porta na to odpovedala veľmociam, že len tak zastaví svoje víťazne voje, jestli Grécko prijíme turecké podmienky, v ktorých vláda turecká žiada: vyplatenie asi sto dvadsať millionov zlatých od škodného, ustalenie starej hranice krajiny aby tak Tessalia do rúk Turecka prišla, potom svobodná premávka v prístavoch Volo a Preveza. Sú to ťažké podmienky pokoja s ktorými nebudú môcť súhlasiť veľmocí. Velvyslanci veľmocí v Carihrade sú ale tej mienky, že nesvobodno Turecko dať osilniť, lebo potom ešte viac bude prenasledovať kresťanov v svojom štáte, z čoho potom nekonečné itky budú nasiedovať.

Pohanský pohrab.

Desider Percel, minister vnútorných záležitostí dňa 12. mája v snemovni odpovedal na interpelláciu opáta Jána Molnára:

Pán Ján Molnár, vyslanec upravil na mňa dňa 24. marca v zasadnutí snemu vyslancov, nasledujúcu interpelláciu. (Číta);

V Kútoch, v stolici nitrianskej zomrela dňa 1-ho marca trojročná dcéruška Heleny Vrábek, rod. Maďarovič, menom Mária na difteritis. Viktor Gelléri, obecný matrikár surovo napadnul matku, keď mu smrtný pád z povinnosti oznamovala, že ako sa ona opovážila vkročiť do jeho domu, keď jej dieťa na nákazlivú nemoc zomrelo; listinu dohliadača ani do ruky nevzal, matku zahnal s tým domov, aby sa odtiaľ ani nepohnula.

Malú mrtvolu zanesli na cintorín do pytevej budy, odkiaľ ju hneď aj pochovali, vzdor tomu, že rodičia prosili, aby jej dovolili dľa obradov cirkevných pochovať. Toto rychtár a bubenník, že vraj z vyššieho nariadenia, prekazili tým, že rozkázali hrobárovi, aby truhlu ihneď do hrobu vložil a zakopal.

Úctive prosím p. ministra vnútorných záležitostí:

1. Či schvaluje, že by pri zadržaní zdravotníckych predpisov pohrab dľa cirkevných obradov, tak ako sa to v prítomnom prípade stalo, úradne prekazili?

2. Či hodlá kroky porobiť, aby Viktor Gelléri uh. kr. matrikár, bár je aj notárom — a toto sú obyčajne tie úradné mezitka, ktoré by takýmto pokračovaním v Uhorsku pohanský pohrab chceli uviesť — dľa zásiuhy trestaný bol?

Následkom interpellácie nariadil vyšetovanie, ktoré keď dáta, uvedené pánom vyslancom, potvrdilo, započal trestné pokračovanie proti tým, čo ktorých vina obťažuje. Prosí, aby snem jeho odpoveď vzal v znanosť.

Ján Molnár: Ct. snem. Tušil, ba skoro s istou som vedel, že pán minister vnútorných záležitostí tak prednesie prvú časťku odpovede, ako ju v skutku aj predniesol. To som preto tušil, lebo prv, než by mi boli sdělili výsledok vyšetovania, pánom ministrom nariadeného, dostal som od patričného pána farara list, ktorého vhodná časť zneje nasledovne:

„O výsledku vyšetovania nemám znanosti síce, ale aký bude, mám už teraz tušenie preto, lebo vyčutie dialo sa v prítomnosti žalovaného matrikára, ktorý sa ustavične miešal do toho a tak mravne vpyval na vyčutých.

Nech by bol ale výsledok vyšetovania hocaký, ja sa v celku pridžmam prvej mojej zprávy, lebo to je svätá, neodtajiteľná pravda, že on matku nebohej s cedulou od dohliadača vyhnal, sa jej s 200 zlatovou pokutou vyhráždil, mrtvolu dal vyniesť a ju bez ohľadu na cirkev — lebo veď bez toho, že by som o všetkom tom dačo vedel alebo bol svedectvo, dovoľuje pochovanie do stal — násilným spôsobom pochovať dal.“

Toľko chcel som poznamenať dotýčne vyšetovania. To ale potvrdí aj pán minister, že predstavenstvo nesprávne a nepravidelne pokračovalo, lebo dieťa pochovalo pred časom, ba ho hneď ako nahle ho notar odniesť dal, zakopali.

Za druhú časťku odpovede som p. ministrovi povďačný a berem ju v znanosť. Ba odhľadnem aj od prvej čiasťky odpovede a berem v celku aj túto v znanosť, dôrazujúc, že moja zpráva bola pravdivá. Ale berem ju v znanosť aj preto, lebo vyznam, že po tej zpráve, ktorú p. ministr vi počali, ani toľko by som nebol od neho očakával, ako koľko v skutku v tejto záležitosti vykonal.

Desider Perczel minister vnútorných záležitostí: Ct. snem! Pán vyslanec v sprievode takých výrazov bral v znanosť moju odpoveď, že držím za potrebné ešte ráz sa ohlásit. Ja som stav veci dľa úradného protokollu predniesol, z ktorého vysvitá, že farár mal znanosť o smrtnom páde a mal znanosť aj o tom, že mrtvolu vyniesli do pytevnej b dky. Inokedy pochoval aj on prv, než uplynulo 36 hodín, lebo dieťa ráno vynesené po obede pochovali.

Myslím, že sa pohrab Marie Vrábelovej pri trochu dobrej vôle môhol odhaviť v ten deň odpoľudňa dľa cirkevných obradov, lebo štyria ľudia svedčia pri tom, že dieťa odpoľudňa medzi 3 a 5 hodinou — svedectvá sú rozdielné — pochovali. O tom, čo očakával pán vyslanec, nenôžem rozprávať. Ja som sa vyslovil dľa úradného vykazania stavu veci a viac som nemôhol spraviť, ako zaviesť vyšetovanie oproti patričným mezítkam.

Ján Molnár: Ct. snem! Poznamenávam, že farár mal znanosť o smrtnom páde, ba práve on poslal matku nebohej keď ho uňho oznámila ku matrikárovi. Čo sa ale stalo potom, o tom nemal znanosti. Čakal, že žena príde nazad a donese svedectvo od štátneho matrikára že smrtný pád oznámila. Ale darmo čakal a len potom sa zvedel o veci, keď už dieťa pochované bolo.

Nato vzal snem odpoveď v znanosť.

Omilostnenie.

Knezicha omilostili! Kráľovské slovo vrátilo mu svobodu, po polročných trapných mukách môže zase shodiť zo seba trestnicke šaty, ktoré nosil za Krista a ktoré ho do radu trpiteľov povýšili.

Dnešné politické pomery nie sú také, že by sme osvobodenie Knezicha jednoducho len v znanosť brali a prešli na denný poriadok. Prečo posúdili Knezicha? Lebo tomu učil, čomu nás cirkev učí a odsúdil to, čo cirkev odsudzuje. To bolo jeho povinnosťou a preto zo strany jeho cirkevných predstavených nemôhol rátať na zvláštne uznanie. Že práve on bol ten, koho pre smelé vyznanie viery uväznili, to je, keď aj nie v očiach podlých ľudí, pred spravodlivým Bohom ale iste taká zásluha, ktorou sa smrteľná duša môže stať hodnou koruny života večného.

Tedy ľudia celkom inakšou mierou merajú pravdu, ako večný a nesmrteľný Boh. Čo je pred Bohom zásluha, to v očiach ľudí hriech, čo u Boha hriech, to pred ľuďmi zásluha. Hej, nakoľko sa vzdialil pyšný rozum ľudský žriedla (prameňa) pravdy a do akej protivy môže prísť s Bohom!

Ale spupní ľudia tomu neveria, v prílišnej sebadôvere to popierajú a na miesto Božskej pravdy postavia výmysle jich konečného rozumu nad vôľu Božiu. Teraz štát viacej platí, ako cirkev, minister je múdrejší, ako Boh, telo mocnejšie, ako duch a politické vášne sú pravdivejšie, ako nauka viery.

Štát vypovedal, že sviatosť manželstva nemá platnosti, je nič. Cirkev vyhlásila civilné manželstvo za neplatné a za nič. Tedy o čom má teraz kňaz kázať? Asnáď o tom, čomu štát učí? Veď tak by bol kacírom, tak by opustil vieru, prečo by ho cirkevná vrchnosť pozbavil museľa úradu. Keď ale hlása to, čomu cirkev učí, pozbavia ho svobody, posadia na lavicu potupy, vyhlásia ho blúznivého, blúznivého a bigotného derviša, ktorý ani toľko duševného vzdelania nemá, ako ten najzaostalejší strážnik pri železnici, ktorý prinútený bol hlasovať

na liberálneho kandidáta, tedy je osvietený krajinský občan.

A keď sa nechce dostať do väzenia, čo má robiť? Na dve ruky mlátiť, podlý zástoj hrať, klamať, alebo mlčať a trpeť, znášať, ako zachádzajú zo slovom Božím potomkovia rajského hada. Tak veru, lebo ministrovia, vyslanci a kdejaké druhy stavov chceli by múdrejšími byť, ako je sám Boh, preto zahryznú do jablka, prestúpia príkaz, a potom zahanbení v povedomí ich hriechu a nesvedomitosti s fikovým listom klamu prikryjú hnusnú nahotu duševnú.

Knezich a Miller to hlásali, čomu cirkev učí, čo pápež Pius IX. v VIII. čl. Syllabusa jasne a doslovne povedal: „matrimonium vero mere civile nil est, nisi concubintaus;“ slovensky: „čisto civilne manželstvo neni — dľa nauky cirkve katolíckej — nič iné, ako cudzoložníctvo.“ Tak prečo nekonfiškovali Syllabusa? Prečo nepíšu pápežovi Levovi XIII., že by zakázal biskupom a kňazom to hlásať, čo im posiaľ za povinnosť kládli, že je totiž civilne manželstvo konkubinát, čo po slovenský dľa všetkých latinských slovníkov tolko značí, ako cudzoložníctvo. V tom záleží to ich buričstvo?

Knezich a Miller to vyznávali, čo biskupský sbor uhorský v pastierskom liste, vydanom roku 1895. v mesiaci septembri veriacim povedal: „V smysle nariadenia Krista medzi kresťanmi len to je manželstvo, čo je zároveň aj sviatosť; práve preto každé iné spolčenie, ktoré povstalo nie ako sviatosť, aj v tom páde, keď by ho pred civilnou vrchnosťou uzavreli, nie je manželstvo a každý takýto sväzok neni nič iné, ako hriechy život pomimo stavu manželského.“

Tento obežník podpísal primaš a všetci údovia biskupského sboru a kr. fiškalátu ani len nenapadlo preto daktorého z nich na zodpovednosť ťahať. A toto veria, vyznávajú, hlásajú a tomu učia oni každodenne, s nimi to veria milliony veriacich katolíkov. Tak by tedy, aspoň dľa náhľadu liberálov, poťažne fiškalátu, biskupský sbor bol búril proti civilnému manželstvu. Prečo ich neposadia na stolec obžalovaných, prečo ich neposúdia, netrešú? Tak sa prisluhuje u nás spravodlivosť, že kaplána, jednoduchého kňaza zatvorí a biskupov, ktorí ten istý prečin spáchali, nechajú utekať?

Ale ideme ďalej. Karol Szász evanj. ref. superintendent zadunajský, nielen v zásade, vo všeobecnosti popieral, ako to katolícke kňazstvo robí, platnosť civilneho manželstva, a e verejne, v kostole na kalvínskom rýnku v

prítomnosti viac tisíc poslucháčov. Vypovedal, že tí, čo sa pred matrikárom v smysle krajinských zákonov pravoplatne sosobášia, nie sú ešte manželia, stanú sa nimi iba požehnaním cirkve.

Páni štátni zástupcovia, čo to má znamenať? Vy si len zahrávate so zákonom a pár ľudí, ktorých tvár sa vám nepozdáva, dáte zatvoriť, druhým ale dovolíte, aby hriešnou nohou šliapali svätý zákon, ktorý múdri proroci jedine pravdivého a spasného liberalizmu vymysleli ku blahu človečenstva, menovite ale ku blahu uhorského národa?

No, a vidíte, bars ako veľkými sa staváte, nemáte ani zďaleka pravdu. Vy ste zlí, neverní sluhovia štátu, lebo najvyšší strážca pravosúdia, minister Alexander Erdély Jeho Osvietenosť, podvrátil vaše pochopovanie, v smysle ktorého chcete obžalobu skrz búrenie proti ľudskej forme uzavierania manželstva vťiahnuť pod §. 172. V. z. č. z roku 1878, ktorý sa týka búrenia oproti civilnému manželstvu, ako krajinskej ustanovizne, kdežto my len na miesto tejto slabej formy chceme formu silnejšiu, sviatočnejšiu, ktorá väzí v náboženstvom cite nás, kresťanov. Lebo veď ráčite vedieť, že keď minister pravosúdia v zasadnutí magnátskej tabule 1-ho októbra m. r. o 172. § trestného zákonníka rozprával, vyslovil sa, „že pod týmto žiadosť právnik, žiadosť sudca nič iného nerozumie, pod ten nič iného vťiahnuť a ho na inšie použiť nemôže, ako búrenie proti civilnému manželstvu, ako právnej ustanovizne vôbec, tedy nie búrenie proti povinnému manželstvu, alebo proti barsktorým jeho formám, ale búrenie proti manželstvu, ako krajinskej právnej ustanovizne vôbec.“

No, kto ma te az pravdu, minister a či štátny zástupca? My pripojíme sa k ministrovému vysvetleniu, tým viacej, lebo veď trestnoprávra sankcia XXXI. z. č. z roku 1894. o civilnom manželstve nachodí sa v VIII. záhlavi tohoto zákona, ktorí 172 §. V. z. č. z roku 1878 nespomína. Vysvetľovanie štátnych zástupcov je tedy nútené, čo ale najlepšie z toho vysvitá, že Knezicha osvobodili. Na nich prišiel teraz rad, aby prosili Boha o milosť za ten nespravodlivý skutok, ktorého sa na cirkvi katolíckej a jej svätých a neomylných nauk dopustili, len on jeho nekonečnou láskou a milosťou môže odpustiť tým, ktorí neznajú smilovania nad jich nevinnými blížnymi.

Senického kaplána plat.

Asi pred desiatmi rokmi ten poriadok sa uzavrel v Senici, že na výročitých sviatkoch bude sa po slovenskej kázni a po spievanej slávnostnej sv. omši aj uhorská kázeň vydržiavať pre senickú intelligenciu, ktorá z najväčšej stránky s pisárikov a úradníkov pozostáva. Toto by však ešte v poriadku bolo, lebo konečne chvalitebná vec je, keď tá inteligencia tiež aspoň keď-tedy v roku chce nečo slyšať aj o Pánu Bohu. Dľa obyčaje teda aj na veľkonočnú nedelu bola uhorská kázeň, ktorú tamejší p. kaplán, Armin Herolt držal. Chrám boží preplnený bol s tejto príležitosti s tou intelligenciou, medzi ktorými sa nachádzali vo veľkom počte luteráni, ba aj kalvíni.

Všetci títo s naostrenými ušami počúvali kazateľa, nie len jedine pre tú príčinu, že jako nedávno tam preloženého kaplána prvýkrát slyšali, a takto zvedaví boli, že čo im len tento mladý človek bude vykladať, im vzdelaným ľuďom, ale — a to obzvlášť — prelo, lebo výborný hlas rečníka a pevná zmužilá presvedčenosť aj nevolne jejich pozornosť zaviazala. Predmet a základ reči svätej na deň slávneho zmŕtvýchvstania čo by bol mal byť inší, jako z mŕtvýchvstania Krista Pána. Kazateľ teda k tomu prísne sa držiac nie len rozum ale aj srdce pohnúc, s dogmatickými argumentami úplne dokázal historickú pravdu z mŕtvýchvstania Krista Pána. A toto preukázajúc a ďalej pokračujúc aj výsledky tejto nehnuteľnej pravdy dával na vedomosť, totižto: keď Kristus zmŕtvýchvstal, on je Boh, a keď je Boh, nevyhnutelne musíme všetko veriť, čo nám k vereniu poručil; a keď ale takto stojí vec, jako sa môžu s týmito pravdami zrovnáť naše skutky, ktoré neveru v Boha pri každých našich krokoch dokazujú, naše slová, ktoré Boha zneuctia, a vieru len za sprostie ľudu držia atď. Všetci ale to slavné z mŕtvýchvstanie nielen zahanbilo tých protivníkov Pána Ježiša, ale zahanbuje tiež tých, bezpustníkov a bezbožníkov nášho času, ktorí opovažujú sa vypúšťať z úst to ľahkomyselné a neverecké slovo: „Smrť činí koniec človeku navždy“ atď.

A hľa práve toto je tá najhroznejšia chyba, lebo oni vraj „hazafičnú reč“ očakávajú, totižto rozumejú pod tým chválospevi liberálov, na koiená klakanie pred Bánffym, vyšší kultus mravný Wlaššiča, jedným slovom osvietenú reč, alebo takú reč, v ktorých všeobecných výrazoch, aby ju ktoréhokoľvek náboženstva pastier, ba aj rabin židovský mohol pred poslúchačmi svojimi kázať.

Ale v tomto jejich očakávaní sa dôležite sklamali, a preto dostal vyššie spomenutí kaplán odpoveď a plat svoj, lebo osvietenosť ducha k nočnej tmy sa pripojiac, v polnočných hodinách mu vybila všetky okná, ba aj jeho osobnú istotu do nebezpečenstva zvrhla. — S takýmto spôsobom preukážu, jaký sú tí „dobrí a opravdoví katolíci,“ ktorí len do tých čias sú dobrí, do kedy nemusia nič veriť, ale jaknáhle

veriť musia voľačo, stavajú sa na zadnie nohy. A takýto plat má každá kázeň uhorskej reči v Senici, jako by to mohol každý tu pracujúci kaplán do-svedčiť.

Triezvy ľud ale tým oddanejšie pripojuje sa k svojemu kaplánovi, ktorý za krátky čas bol v stave srdcia jejich k sebe naklonil, ktorý medzi ľuďom účinkuje ustavične, a oddiali sa takejto osvietenej intelligencii. Nebude mlčať ale tým neohrožiteľnejšie bude pracovať, lebo povedomý je toho, že duch sa v nepravosťach a prenasledovániach upevňuje a presvedčenosť sa nedá s kameňami zabyť.

Príklad k nasledovaniu.

„Dobrá rada stojí groš,“ hovorí starodávne slovenské poriekadlo, čo snáď i môže byť pravda. Ale že sama čira rada bez skutkov a príkladov nikoho nespasí, ba ani dreveného groša nestojí, to je už isto pravda. Pekná vec je na príklad, keď ľud poučíme, jako má vyhybovať židovským drácom, aby sa jich korisťou nestal, jako si má počínať ohľadom svojich hmotných záležitostí, aby sa materialne pozdvihol, a keď majetkami vladnúť nemôže, aby sa aspoň od biedy, ba rovného zahynutia osvobodil. No hladom umierajúcemu ten kúsok chleba rovno do ruky treba dať.

Snáď nikde biednejšieho, hlbšieho upadnutého ľudu niet v širokom Maďarorságu, jako v úzkych skalnatých dolinách Kysuckých. Úbohý Slovač následkom neurodnosti kraja, následkom macošského zachádzania tých, ktorý by boli „povolani“ záujmy ľudu tohoto na srdci nosiť, následkom krvi žižnajúcich pijavíc poľských, privandrovaných židov, a snáď i následkom svojich vlastných chýb v biede rovná sa žobrákom rusincom. Dobrej rady nechýbalo — lež chleba len nebolo.

Lež tá na týchto stranách zhanobená, opľuvaná, prenasledovaná ľudová strana našla svojich otcov, ktorí sa postarali o hladom tríznené dievky. Duchovní otcovia po niektorých obcách vyprostredkovali značné pôžičky u kresťanských sporiteľni, ktorými dlhy občanov do posledného krajiara vyplatili židom. — Na Čaci založili tak zvaný „Prvý kysucký ústredný potravný sklad potravných článkov,“ kde si utisnutý sedliak za lacný groš môže zaopatriť všetko, čo mu k živobytiu potrebné, bez toho žeby so strachom musel semeno rozsievať, k obedu seďať, že čo v núdzy kúpil; mnohonásobne bude museť židovi prinavracovať, a že keď si od biedy pomáhal, do stonásobnej biedy sa vrhnuť. Lebo potravný sklad tento je v rukách kresťanských a pomáha po kresťanský. Ľud s

dôverou, jakej dosaväď nezvykol, hrnie sa sem, židia postávajú po dverách putik a sklepov svojich a dívajú sa, jako jich ľud z ďaleka obchádza. Mnohí z nich už ani na „rebach“ nedbajú, dávajú všetko tiež tak, jako potravny sklad tento, bez všetkého zárobku, ba niektorí s hotovou škodou; lež všetko darmo. Pánstvo jejích zdá sa už byť na konci. Duch kresťanský previeva už Čacu a ostatné obce Kysuckých dolín, cesnakovou vôňou páchnu už len smutné vzdychy osamotlych židov.

Podivný to prevrat, ale Bohu chvála, skutočný. Na illustrovánie živého a prajného obchodu horespomenutého potravného skladu dostatočne pripomenúť toľko, že za posledných pätnásť dní odpredal potravnych článkov v cene 10,000 zl. Koľký by to bol rebach pri známych židovských percentách!

Ešte neni ani tak dávno po voľbách. Veď Čaca mala až dve, a židom sa dosť ušlo a neobmedzeného pánstva; mysleli, že už s vetom vládnu, keď jim bola daná príležitosť a možnosť k triezneniu a trápeniu ubohého ľudu. Vtedy ešte nemysleli na prevrat tento, keď obškakovali Lánczyho a Rátha v liberálnom tábore. Vo víťazstve svojom sa teda podivne sklamali.

Lebo smele môžeme povedať, že ľudová strana zvíťazila u nás, jakonáhle sa ľudu od biedy odpomôhlo. — Nasledujte teda príklad tento všade, pomáhajte si vzájomne, zakladajte podobné spolky, dajte ľudu každodenného chleba, a týmto spôsobom víťazstvo ľudovej strany bude úplné!

—ik.

Slávnostná poklona

ku cti Spasiteľa našeho, Ježiša Krista koncom terajšieho a počiatkom približujúceho sa XX. storočia.

S povolením svätého Otca medzinárodný výbor sa sriadil v Ríme, aby koncom tohoto a počiatkom nasledovného storočia sriadená bola slávnostná poklona ku cti Spasiteľa sveta Ježiša Krista.

Toto podujatie v úplnej miere získalo si súhlas svätého Otca; ano, aby v čím väčšej miere sa rozšírilo a čím väčšieho prospechu bolo účinkovanie výboru, jeho sviatosť vymenovať ráčil za predsedu tohože výboru kardinála Dominika Jakobiniho, ktorý už i do potyku vstúpil so všetkými vysoko dôstojnými, patriarchy, arcibiskupy a biskupy s nasledovným listom.

Vysoko Dôstojný Pane!

Ako sa už o tom ráčila dozvedieť Vaša Vysoko Dôstojná Milosť Biskupská, daktorí mužovia výbornej zbožnosti pred seba si vzali nedávno, aby koncom tohoto storočia všetci na okršieku zemskom žijúci veriaci všeobecným a slávnostným spôsobom na javo dali svoju lásku a povďačnosť, ktorú cítia naproti nepremožiteľnému Spasiteľu sveta.

S tým chceme vyhovieť vrelej žiadosti rímskeho Otca Leva XIII.; tej žiadosti totižto, aby koniec terajšieho a počiatok nastaf majúceho storočia oslavovaním Bohočloveka Ježiša Krista bol posvätením pokoja a jednoty.

Poneväč tento návrh v úplnej miere si získal schvaľovanie rímskeho Otca k prevedeniu tohože návrhu Ríme utvorili výbor mužovia zo všetkých národov, a svätý Otec ráčil ma bez všetkých zásluh vymenovať za čestného predsedu tohože výboru.

Ochotne uznám, že milerád a s oduševnením som prevzal tento čestiplný úrad. A čože by i mohol byť príjemnejšie ostatku mojich dakoľko dní, čo drahšie, nežli primerano silám spolupracovať na oslavovaní nášho Spasiteľa koncom tohoto storočia?

Hovorím, že na konci tohoto storočia, v ktorom vysokomyseľní mužovia vo falošnej vede dúfajúc s nervóznou ohnivostou opovážili sa napadnúť samé základy kresťanstva, a božskú osobu nášho Spasiteľa v zlostnej zafatosti za vymyselnú rozprávku hlásajú.

Našou starostou, naším oduševneným namáhaním má byťtedy, túto nehanebnosť napraviť, hnev boží modlitbou ukrotiť; meno Pána Ježiša Krista, ktorý je bleskom slávy božej a podobizňou Svrchovaného, počiatkom nového storočia osláviť chválou a velením.

Tak ľahko sa stane, že pri spojených silách nás všetkých taká slávnosť sa pripraví, ktorej účastné budú všetky národy jednohlasným plesaním. Tento súčastí sa výbornými skutkami zbožnosti a kajúcnosti, tamten učenc a zas vedeckými dielami, časopisy a denníky poučujúcimi a oduševňujúcimi článkami, celé obecnstvo ale verejným vyznaním svojej lásky a prítulnosti ku sv. Otcovi.

Takým spôsobom sosenená jednomyselnosť srdcov, podivná jednota cirkve, najtuhšie spojenie veriacich s hlavou kresťanstva tým skvelejšie sa ukážu, a — čo je hlavnia vec — pod vysoko vyzdvihnutým víťazným znakom sv. križa, v ktorom je celé naše spasenie, i celé pokolenie ľudské vo všetkých krajinách víťazne výnde z vyhrážajúcich sa nebezpečenství zahynutia, a v novom storočí ďalej bude kráčať po chodníku pokoja a šťastia.

Mocnú nádej mám, že Vaša Vysoko Dôstojná Milosť Biskupská, jako i ostatní Dôstojníci budete tak mne, ako aj v Ríme jestvujúcemu výboru na pomoci účinní, a predovšetkým čím skorej sriadíte diocezánsky výbor.

Medzitým očakávam Vašu odpoveď, aby sme sa spoločne poradiť mohli o ďalšiom pokračovaní, a prosím Pána Ježiša Krista o vyslyšanie všetkých Vašich žiadostí a záležitostí.

V Ríme, 15. apr. 1897. Vašej Biskupskej Milosti ponížený služebník

Kardinál Dom. Jakobini.

Oduševňujúci príhlas tohoto cirkevného kniežafa hojně ovocie prinesie tak, že pastieri a národy celého kat. sveta jednomyselne hore stanú, aby dľa možnosti slávne a hodné svedectvo vydaly o svojej láske a viere v božského Spasiteľa.

Žiadame, aby všade národné výbory prevedenia povstaly, aby každé biskupstvo svojho zástupcu malo, aby medzinárodný výbor, podporovaný súd od toľkých rúk vyvinul sa s tou dokonálou jednotou namáhania a cieľu, ktorá jedine skytá istú nádej a skvelé výsledky.

Tomu prihlasu, ktorý jeho Eminencia nám do-
poslal, zodpovedá naša prítulnosť; šťastliví sme, že s
perom prispef môžeme k tejto nábožnej slávnosti.

Prosíme aj ostatnie kresťanské smýšľajúce časopisy,
keby ráčili tieto ri dby prevziať.

Ponos básnika.

Hej ľudkovia, ľudia milí!
vám je dobre čítať tvorby, piesne.
No neznáte, aké súžby, tiesne
do nášho sa ľadvia vbyly,
hoj uzná e ľudia milí.

Chudobný som, chudobnučký,
ako ti myš v pustom Pána chráme.
Úzkosť ma rve, nídza, bieda láme,
hyniem, klesám ponalučky,
zronený som, chudobnučký.

Mal som trochu dedovizne,
ach! prišiel som sťa pes o chvost o ňu.
Zkúšal som trest! žida kuchyn' rôňu,
ičul sa trápin, znašam tryzne,
z'ratívši kus d. dovizne.

Tam osminka d. mku, l. ôky,
Odkysučie, kde som práce mával,
kde mi brata uchytil rôl nával,
všetko zhitol pažrák morku!
fuč sú rolky, moje k. ôky.

Cpustený chodím, myslím,
čo si teraz hriešny počnem chasník!
chofas hladný, smäd. ý býva básnik,
osud pevca preds' mi kyslým,
nahý, bosý húlam, myslím.

Mám sic rebro, prajnú žienku,
no jej reno nechcem rušať v ničom.
Otec ziači, vypral by ma bičom;
keby on mal na sol', plienku!
Pakuj k morke, laskaj žienku!

Mám i Ondra, svätý človek,
šťastia chlapík. Len si ruky vystre,
už mu sťa dážd' rýnske pršia bystré.

No preň bár skap kedykoľvek,
nevšímne tu svätý človek.

Ó Božinko, Bože drahý!
kde sa podiem na tom širom svele?
Švagor, svokra, strýc, svák, telka plate:
ktorým spiev ls', tým der prahy!
Božinko mój Bože drahý!

Spieval som ja, chválil sice
liberancov, že sú rýdze zlato.
Nikto nesmie do nich metať blato,
nezaslúžia šibenice . . .
Nótil som ja, chválil sice.

Veršoval som, básnil veľa,
že jordánstvo nemá chybu žiadnu.
B. b, kto žvalle, že falšujú, kradnú,
že zbožňujú zlaté tela . . .
Veršoval som, básnil veľa.

Hviezdal som o jednom, druhom.
Že ľudák smel, burič, mamlas hlúpy;
sláva vrstve, čo ho depce, lupi,
čo papistov klaje kruhom . . .
Pískal som o jednom, druhom.

Chýr mój vzrástol, zná ma každý:
rychlár, súžny, župan, štálny fiškál,
porotný súd, fufák, šachter, miškár.
Moje meno skve sa navždy,
dľa nymbusu zná ma každý.

Predsi, predsi, večná hanba!
iznešený muž, apoštol právd pravý
hej psotu tré, nenaje sã slávy,
v žalosti mu chvie sa gamba.
Netečnosť to, večná hanba!

Sklamal som sa, sklamal desne,
ani babky nevyrobil s brkum.
S prázdny m bruchom, vyschlým
chrípem krkom.

Nech zmok vezme písma, piesne!
Sklamal som sa, sklamal desne.

I ďalej sniľ? čertovú mať!
Semká mušta, s. m kopyto, čiriš!
Preč báj, óda, čo mi starost síriš!
Radšej budem čižny skúmať
a nie rymy, čertovú mať!

*Semká remeň, nárt, podošvy,
sem kladivo, hovaľ, šidlo, dratva!
Pri vás lepšia bude vačku žatva!
Adieu pero, marš do pošvy!
Semká klince, ráni, p. došvy!*

*Adieu čestné vláčne moci,
poľské kečky, netrpiaće planstva!
Sachsik nemôž vyžiť z dumý, panstva,
Hans musí šit vo dne, v noci.
Adieu švarné vlády moci!*

*Hans musí šit, niet pomoci,
nesmie klochtit, čarb. l. skladby, piesne.
Hans je chudák, má súženia, tiesne,
musí plátať vo dne, v noci.
Adieu židia, vláčne moci!*

Anton Majer,

šuster, básnik de Eadem.

CHÝRNIK

Vyzvanie.

Uctive prosíme vodcov a správy gazdovsko-potravných spolkov, konsumov na vidieku, račili by našej redakcie oznámiť stav, položenie jejich spolkov, lebo to veľmi potrebujeme pre „Krajinský sústredný sklad kresťanských potravných spolkov“, ktorý v najbližšom čase bude postavený. Tento sústredný sklad všetké gazdovské, roľnícké, domáce potravne články vo fabrickej cene bude odávať potravným spolkom na vidieku, a preto len na ich prospech, záujem a na ich dobro to bude, keď čím skorej sa oznamia a s tým sústredným skladom do obväzku stupia, aby im môhol všelijaké tovary a články, dľa potreby vo fabrickej cene odporúčať a potom poslať, liferovať.

Redakcia „Krestan“-a

Budapešť, VIII. Práter-u 44.

Jeho Veličenstvo náš kráľ p išiel 17. mája pondelok rano o pol 6 hodine do hlav.ého a sídelného mesta, kde asi 10 dní bude účastovať. S panovníkom sú v Budapešti arcikniežata Otto a Fridrik.

Po čas pobytu Jeho Veličenstva bude v ac dvorných kráľovských obedov, ku ktorým budu povolané aj dámy budapeštianskej vysokej aristokracii.

Odhalenia pomnka Márie Terezie 16-ho mája v nede'u sa vydrž'ovalo v Prešporku. Socha Márie Terezie je z bieleho mramora a stojí na tom mieste, na ktorom stával niekedy korurovačný vršok. Jeho Veličenstvo náš kráľ s početnými osobami rodiny i dvora dávali slavnosti zriedkavý blesk. Po odkrytí pamätírka Jeho Veličenstvo navštívil reparovanú vežu a chrám frantšanský. Popoludni prijímal deputácie. Večer bolo v divadle slavné predstavenie, kde kráľ bol predmetom hlučných ovácií. Večer odcestoval do Budapešti. S cha Márie Terezie je dielo Prešpo.č na Jana Fadrusza, ktorý v Uhrovci učil sa rezbe. Kráľ po čas odhalenia pomníku vyznačil ho záslužným rádom „pro artibus et litteris.“

Kráľovná Alžbeta zdržuje sa teraz v kúpeľoch kissingenských v Nemecku. V týchto kúpeľoch naša kráľovná sa už raz zdržovala ešte pred 35 rokmi; vtedy sa tam cez uplných šesť mesacov liečila proti rheumy.

Audiencie u kráľa Jeho Veličenstvo náš kráľ dňa 20 mája v štvrtok predpoludním o 10. hod. dal v Budapešti audienciu. 24-ho a 26 ho ti ž bude audiencia.

Katolícky kongress. Uradné noviny uverejňujú nariadenie Jeho Veličenstva kráľa, v ktorom sozvoláva katolícky kongress; veľby zastupiteľov už v v se,tembri tohoto roku sa budú vydrž'ovať, tak že katolícky šátný snem v oktobri alebo v novembri sa otvorí.

Bánffy a Erdély. Keď snemovňa vyslancov pojednávala vyšše oznámený prípad, ktorý sa oddal po čas slavnosti odhalenia sochy v Prešporku, ministerpredseda Bánffy medzi iným povedal, že predseda snemovni, Szilágyi len pri tej príležitosti hovoril o depuácie snemu ku kráľovi, keď sa tarok hrali Szilágyi sa proti Bánffymu vyriekol, že to nie pravda, lebo on ho úradne navštívil v jeho ministerskej izbe a tam mu tú náležitosť úradie predložil. Na to sa stal krik a vyslanci pýtali sa, že kto pravdu povedal a komu sa má veriť? Veru len Szilágyimu! odpovedali mnohí, a nikto sa nenajšol v celom sneme, kto by Bánffyho bol proti tejto výčitke obránil. Ludvik Holló vyslanec ale povedal, že musí sa vysvetliť, na ktorej strane je pravda, lebo že to požiada hodnovernosť minister-predseda uhorského. Bánffy na to povedal, že on to vykoná so Szilágyim, ale Julius Lukács mu do reči padol, že vraj „tu je reč o česti krajiny!“ Bánffy potom uznal, že veru ho Szilágyi v ministerskej izbe navštívil. — Hodnovernosť našich ministrov aj 19-ho mája prišla do reči v snemovni vyslancov. Šoma Visontay povedal, že v ministeriume je „cabinet noir“ tojest celý úrad, ktorý len to vyskumáva, že ktorých novinkárov možno prenasledovať v krajine a že tento úrad naka.uje štatným fiškálom,

že kedy a pred ktorým súdom majú prenasledovať také časopisy a takých novinárov. Na to min. Erdély odpovedal, že to nie pravda. Visontay ale povstal a žiadal, aby minister dovolil uradne vyšetrovanie, on (Visontay) preukáže mu a krajiny, že on pravdu hovoril. Erdély nechcel; ale žiadal aby mu verili na slovo.

Nový vyslanec. V sučanskom okrese v Turčanskej 18-ho mája dr. Antona Lehockého vyvolili za ablegáta.

Žid doktor a lekár kmín. Viedenská polícia zatknula jedného mladého človeka, ktorý na ten istý spôsob ukradol z obrazárne grófa Czernina dva obrazy, na ktorý spôsob aj z budapeštianskej krajinskej obrazárne zmizly dva obrazy. Tohoto kmína práve pri tom dolapili, keď chcel odpredať ukradnuté obrazy. Tento kmín spáchal aj tu krádež v krajinskej obrazárne. Najprv sa vidal za »Ištvána von Radvány,« potom za »Juliusa von Nagy,« dočím sa vysvetlilo, že je to veru Lenkei (Lefkovič) doktor a lekár, židák z Budapešti. Keď taký človek sa na krádež dá, či ten ako lekár nebol by potrávil aj ľudí za dva groše? pýtajú sa noviny budapeštianské.

Veď si oni pomohli! Väčšina výboru nesrovnalostného (inkompatibilného) snemovní vyriekla, že obžalovaní vyslanci môžu zostať bankármi a môžu ďalej gšeftovať so štátom vzdor zákona nesrovnalosti. Zvedaví sme, čo k tomu povie snemovňa, a potom krajina?

Pokoj na Východe. Vojná medzi Gréckom a Tureckom sa dokončila: veľvyslanci veľmocí vykonali pokoj medzi nimi.

Polepšenie stavu dnesníkov (diurnistov). Minister financií v zasadnutí snemovne predostrel návrh zákona o polepšení služobného stavu dnesníkov zamestnaných pri štátnych úradoch. V smysle návrhu najmenší plat pre diurnistu bude v Budapešti denné 1 zl., na vidieku 80 krov, a v páde neschopnosti práce po 10 rokov služby dostane ročne 100 zl., po 25 rokov 200 a po 40 rokov služby 300 zl. pensie.

Nový gazdovsko-potravný a úverný spolok utvoril sa v Hruštíne v Oravskej stolici. Správa spolku je: predseda dôst. p. farár August *Klinouszky*, pokladník Andrej *Jostyák*, organista-učiteľ, Ján *Klubis*, Ján *Halúška*, Ján *Očkaják*. Len čo viac takých spolkov!

Ženský husár. Do daňového úradu v haličskom meste Jaroslave prišla jedna sedliačka, aby vzdvihla pensiu jedného vyslúženého husára, a keď jej úradník povedal, aby dokázala, či je ona manželkou toho vojaka, odpovedala: „Prosím, ja sama som tým vojakom.“ Vysvitlo potom, že sedliačka svojho času skutočne zverbovala sa a že ju vradili medzi husarov. Raz potom spadla z koňa a utrpela také poranenie, že „husárovi“ určili podporu a poslali „ho“ domov.

Hrdinská smrť. V dobročinnom bazáru parížskom, ktorého zničil požiar, našli medzi mrtvolmi

shorenými tiež jedno zuhelnaté telo klačiace. Bola to predstavená milosrdných sestier, matka Ginoux (Žinu.) Našli hu klačiacu s rukami k modlitbe sopiatými, z ktorých visel ešte ruženec. Keď bazár horel a ľudia zúfali a kričali, a všetko sa k východom tlačilo, keď mužovia šliapali na dietky a ženy, táto mníška sa nerušila medzi tú hrbu ale vidiac, že blíži sa posiedná chvíľa, padla na kolená, ruky sopiala, ruženec stiskla a dušu svoju odevzdala anjelu smrti. Keď z úst tých nešťastných, čo tam boli, ozýval sa zúfali krik, mníška klesla, modlila sa a vzývala Kráľovnú nebies...! Jej viera svíťazila nad strašnou bolastou a nad smrťou. Táto mníška mala zvláštne tušenie. Rano, keď sa do bazáru pobierala, vyslovila sa v kláštore pred sestrami a pred kňazom ústavu P. Stiltzem: „Dnes večer prinesú mňa za živa upálenú!“ Slova jej sú svedky zaručené.

Nová daň. Liberalismus zase vynášiel voliačo na — blahobyť ľudu: časopisy vládnej strany roskúmaly, čo ľudia povedia, keby vláda novú daň postavila na zápalky (švibalky). Bárš niektoré časopisy liberálne hovorili, že vláda nemyslí na túto daň, z druhej strany ale s celou istotou píšu, že na jaseň vláda nie len túto, ale aj druhú novú daň chce previesť. Nuž a či židovský liberalismus nám doniesol inšie ako veľké dane? Preto nechcel hlasovať za návrh ľudovej strany, aby bola smenšená pozemná daň. Liberalismus povýšiť chce dane, a nie smenšiť. Kto pri ostatných voľbách liberálov vyvolil za vyslancov, ten nech platí dočím mu kožu zderú; hádam tak mu už ráz vysvetlí v hlave.

Besný pes. V Ožovej vo zvolenskej stolici nedávno besný pes pohryzol 15 ľudí, ktorí na miesto toho, žeby sa boli obrátili ku lekárovi o pomoc, dali sa liečiť kopianickému mastičkárovi Slúžny dal mastičkára zavreť a pohryzených poslal do Pasteurovského ústavu v Budapešti.

Škodná zverina. Z obce Dubodiel (trenč. st.) náš dopisovateľ nám píše, že veľkú škodu trpia tamenjší občania od jeleňov, ktorých je tam veľmi mnoho, a veľkú škodu zapríčiňujú oziminám; v jednom krdeľi aj 15—16 ich vidia, keď na oziminu sa podávajú. Keď sa poľovka do árendy dávala, jáger veľmi sľuboval občanom, že čo spraví jeleňi škody, to si občania môžu dať obšacovať; včul ale keď idú pýtať, jáger povie, že ešte není poľovka potvrdená alebo nech si ta dreva dovezu a oheň kladú. Nuž taká rada občanom nepomôže. Dubodielčania podľa spravodlivosti nali by mať od pánstva nahradeno.

Biely máj. Z Hruštína nám píšu: Smutným okom pozerá jedenkaždý Oravec do budúcnosti, ponnevác ustavičné dažde ba v tieto dni zvlášte 12. mája celý deň padajúci sňah prekáža polnie jarné práce, z ktorých ešte ani polovica je nie skončená. Celá príroda takmer zimušnú bielu tvár ukazovala v tieto dni. nerobiac si nič z toho, jako bedákajú ľudia pre krm.

Konsumy a liberáli. Veru sa nám nechce smiať v týchto smutných časoch. V polovici mája mali sme opravdovú zimu a sňah po horách i po dolinách. A predsa chutno sme sa smiať museli, keď akýsi „Liberál“ v 20. čísle toho kóšerového „Opravdového Krestana“ proti našim konsumom hromžil Vieme, že ten kričí, komu chalupa horí. Preto i oravský „Liberál“ vreští na našich ľudových mužov, lebo naše konsumy veľmi štekliia židov. Veľmi dojímavou uprimnosťou vyznáva pán Liberál, že utíšia sa pobúrené mysle, a oči otvoria sa ľudu skrze naše konsumy. Prečože reval vždy ten pán Opravdový, že ľudovodcovia búria ľud, keď, hľa, pán Liberál teraz píše, že skrz „nepodarenosť konsumov . . . najlepšie utíšia sa mysle?“ Máte nám byť teda povďační, že bárs „nepodarenosťou“, ale predsa tíšime ľud. Nuž ale vy, páni liberáli, veľmi zlú pamäť máte. V 38. čísle I. roč vášho „Opr. Krestana“ písal ktosi na 5. strane, že keď ľud bude vzdelaný, potom vraj i kňazia musia „pracovať, ako úradník, kupec alebo remeselník.“ A hľa, teraz oravsky pán Liberál píše, aby šuster sedel pri kopyte: „naši kapláni a farári nech sa modlia breviar a nechytajú sa kupectva a zakladať konsumy.“ Teda oravsky Liberál nechce to, čo „Opravd. Krestan“ vlni 38. č. písal, nechce aby ľud bol vzdelaný, nechce, aby kňazia pracovali, ako kupci a remeselníci. Je to veru krásne, keď páni múdri liberáli rovno proti seba a vždy ináč píšú; čo je dnes bielo, zajtra je to už čierno. To je tá liberálna pravda.

Z Gajár, s prešporskej stolici nám píšú: 9-ho mája sme mali poradu katolíckeho obecného výboru skrzevá opravnenie našej veže a nových zvonov, ktorá nám 19. marca zhorela a preto so žalosťou vyznať musím že zvoní tie, ktoré od roku 1844 katolíkom ku česti božej vystavené byly, sú dnes môžem povedať skoro bez všetkého kapitálu. Je pravda, že byly aj assekurované, ale čo to včul ku tak mnohým výdavkom, ktoré nás budú nasledovať a preto vidiac tú veľkú potrebu náš vrelomilevaný pán kaplán Ján Sztašek pohnutý lásku k nám zriekol sa svojoho jednoročitého kaplánskeho platu, ktorý obnáša jeden sto zl., ku tejto podpore, začo jemu v méne všetkých katolíkov srdečne ďakujem a prajem dobrého zdravia aby môhol svoj úrad, keď Pán Boh dá, mnoho rokov medzi námi konať; úctive vyzivám aj iných dobrodincov našej farnosti, ktorí sú mnohí medzi námi, čo sa môžu stať podobní tomu vyšemenovanému pánu kaplánovi.

Zmenky falšujúci recipovaný vlastenec. Marek Klein, hrúštínsky krčmár falšoval jednu zmenku na 250 zlatých na meno jedného gazdu hrúštínskeho, ale sa mu to nepodarilo, lebo ho dostali a posúdili ho na 8 mesačný žalár. Ejhľa pekný nový kvietok Israela.

Dočovavateľ koní. V nitrianskej stolici, v Novozamskom okresi na malom Várade, Štefan Czvik, roľník, vychoval jednu kobyľu, ktorá jemu vychovala

dvadsať dve žriebenec. Majiteľ choval ju dvadsať šesť rokov. Nech si každý poráta, keď ona došla na svet, aj koľko dôchodku mu mohla dať. Pritom každý rok v nitrianskej stolici, keď bola premijsa, tá kobyľa šimla doniesla mu prvú alebo druhú premiu.

Živý zázrak sa prihodil v obci Dubovej v Turci! Žena obecného horára menom Zuzana Rusňák, vychovala vo svojom žalúdku veľkú asi na 15 c. m. dlhú pandravu, veľkú ako chlapský palec, ktorá jej v noci vo spaní ustami von vyšla. Chrbát má červený, hlavu čiernu, podobá sa veľkej zemskej pandrave. Žena myslí, že to z vodou vypila, aj hovorila, že veľké boľasti trpela už zo dva roky a teraz 3-ho mája najedla sa veľmi kislej kapusty, čo pandravu tak prikrylo, že vyšla von.

Ohlas a prosba

k ct. odberateľom novín týchto a skrze nich aj k všetkým občanom, milej vlasti našej Uhorskej, jako k spelubratom v Kristu!

Dávná žiadosť bola občanov Lapás-Gyarmotských (obec v nitrianskej st.) ktorých počet výše tisíc obnáša, aby vo svojej obci volajakú kaplnku aspoň mať mohli, v ktorej by srdca svoje k nebesám pozdvihnúť a pred oltárom božím aj žiale svoje vyliat mohli, aby od Všemohúceho aj sily aj potechy obdržali.

Žiadosť táto jako nevyhnutelná potreba sa ukázala včul, keď pred pár rokami spolok sv. ruženca sa tu do života uvedol. Údovia tohoto chvalitebného spolku nemajú nikde miesta pobožnosti svoje vykonávať, — len z dobrotivosti jednej ct. vdovy sa môžu v jej príbytku schádzať — ale táto miestnosť je taká, že sa do nej len málo údov zejsť môže, a čo ešte väčšiu boľesť a starosť spôsobuje, je tá okoličnosť, že aj táto miestnosť není istá.

Jakožto filialka patrá Lapás-Gyarmoty do Veľko-Lapáskej fari, a v zlých časoch, dáždoch, blatách len tá najmenšia čiastka obyvateľov môže byť prítomná pri službách božích.

Aby sme aj my buďto vo väčšej kaplnke alebo k menšiemu kostolu prísť mohli, pri tom všetkom že obec naša aj tak už ohromné farchy znášať musí — čo len možné bolo sme na seba prijali najväčšie farchy a obety peňažité.

Ale Bohužiaľ! pri tomto všetkom ešte velice mnoho chyba k tomu, aby sme od nás všetkých tak z hlbiny srdca žiadajúcemu cielu prísť mohli! — ponevác to od nás nevystane, aby sme zo svojej sily kaplnku alebo kostolíček vystavili, prinútení sme sa k ct. čitateľom nášho „Krestana“ utíkať s tou poniženou a úctivou prosbou, aby svojimi halierami nás pri stavaní chrámu božieho napomocní boli.

Boh všemohouci aj z tých najmenších darov môže zázraky učiniť! — Nezabudneme my na dobrodincov v modlitbách našich, ktorým Boh neeský mnohonásobne odpláť, čo zo štedrosti svojej obetovať ráča! Všetké milodary prosíme poslať na farský úrad

Nyitra Nagy-Lapás, ktoré s povďačnosťou v našich kresťanských novinách „Magyar Néplap“ a „Krestan“ uverejníme.

Do lásky dobrodruhov sa porúčajú v mene obci Lapáš-Gyarmotskej

Jozef Mészáros,
predseda.

Julius Litassy,
podpredseda.

Ján Pomikal,
farár pokladník.

Ján Silber,
rychtár.

DOPISY.

Z BARDIOVA.

Velactená Redakcia!

V 18. čísle nášeho „Krestana“ uverejnená už bola zpráva o sriadení a blahodarnom pôsobení nášeho „kat. čitateľského kruhu.“ Z článku toho avšak — snáď omýlom — vynechané bolo meno toho šľachetného muža, ktorého zvláštne je zásluhou sriadenie kruhu nášeho. Muž tento je: veľk. p. Anton Korányi prepošťa mesta Bardiov, ktorý neunavené na tom pracuje, aby mešťanov bardiovských, jak ohľadom hmotného dobrobytu, tak aj ohľadom duševného sa vzdelania pozdvihnuť. Jeho cieľom pri sriadení nášeho „kat. čitateľského kruhu“ bol: spojiť — do toho času — celkom na seba zanehané mešťanstvo do jedného kruhu, v ktorom by príležitosť malo duševne sa vzdelávať, odporovať naproti prevratným pohybom vzrážajúceho sa proti aľoženského socializmu, oduševňovať sa vo vytrvalosti svojho náboženského povedomia, sdelovať — jeden s druhým — mienky v prospech svojho hmotného pozdvihnutia. K dosiahnutiu tohoto cieľu slúžia ráno rozličné časopisy, knižnica spolková a z času na čas siadajúce prednášky. Zvláštne, čo sa posledného týka, sriadili nám veľk. p. H. Pálencsár, neunavený to tajomník nášeho kruhu, a veľk. p. Ulrik Hemerka, regens-chori mesta Bardiov, dňa 2. mája s koncertom a prednáškou spojenú tanečnú zábavu.

Predmetom prednášky bol: riešenie otázky „o práci a práci zaoberajúceho sa ľudu“ v duchu kresťanskom. Veľk. p. M. Lincsovsky, duchovný správca fary vyšňovofanskej, predniesol nám biedny a polutovania hodný stav otrokov za časov starovekého panstva; predniesol nám: jako duch kresťanský tredu pracovitého ľudu — jak v hmotnom, tak v mravnom ohľade — pozdvihnuť. Liečil tiež živými farbami smutný — otroctvu podobný — stav práci zaoberajúceho sa ľudu v terajších časoch, do ktorého uvrhuje ho liberálny kapitalismus. Predniesol nám: že socialisti nesojá na stanovisku kresťanskom, a poneáš duch nábožensky nie len od seba odvrhujú, ba zjávne oproti nemu bojujú, nie sú v stave ľudu z biedneho stavu svojho pozdvihnúť. Jedine cirkev kresťansko-katolícka je tá moc a sila, ktorá je v stave zahojit tie rany, ktoré liberálne užierstvo zavdalo triede pracovitého ľudu. Jako dakedy duch kresťanský učinil prácu svobodnou a remeselníkov i roľníkov samostatnými: tak aj teraz jedine od tohoto ducha kresťanského pracovitý ľud očakávať môže svoju lepšiu budúcnosť.

x-y-z.

KYSÚC-NOVÉMESTO, 12. mája 1897.

Velactená Redakcia!

Dnes nám tu husto sneh padá, všetká príroda je do bieloého oblečená ani čo by sme v zime boli. — Aj takí ľudia sa u nás najdu, ktorí tvrdia, že nás to Boh pre tých moderných neznabohov a „dobrých katolíkov“, ktorí proti Bohu a Jeho svätej Cirkve tak neohroženo bojujú, tresce.

Aj radosti sa toho roku dožijeme, bo sem nám pán náš biskup príde a bude nám sviatosť birmovania vysluhovať dňa 17. júna, tojest na sviatok Božieho Tela. — Davno sa to nestalo v trencanskej, čo toho roku že sám biskup v tejto v jednom mestčku: v Kysúc-Novommeste bude processiu slávnostne odbavovať. Povedzte mi, vy liberáli, prečo nie táto processia v Nitre, prečo nie v Trenčíne, prečo nie v Žiline, ale práve v Kysúc-Novommeste? — Kto tu nevidí vyznačenie novomešťanov a jeho okolia? To oni zaslužia za jejich obdivuhodnú vytrvanlivosť a vernosť pri zdravých zásadách ľudovej stácky! A o, za to varinskí dvojrazové mučenie nech sú povšení! Sláva im! — Sám biskup im odbaví processiu a na seba nehá liberálnu Nitru. — Očujeme, že k slávnosti tejto s rádom Markoicsom i viac kňazov z Nitry sem príde. Budú nám vítaní!

Ľud novomestský a okolia ani morská skala silno stojí pri Markovicovi, márne je tu všetko prenasledovanie, márne všetko strašenie. Najnovšie nás zas idú liberáli strašiť. Idú nám na válnom shromadení stoličných výborníkov, ktoré sa bude dňa 26. mája b. r. v Trenčíne vydržiavať, na narídenie ministra vnútorných záležitostí slúžnovský úrad podeliť, tak, že jedna čiastka do Žiliny a druhá do Čiehy patrila. Aj vľebný okres chcú podeliť, lebo že s nami nič nemôžu urobiť, že sa nechceme dať. — Mešťania včel podpisi sbierajú, len aby ten slúžnovský úrad už tu prestal, bo z neho len židia a krčmári majú osov a mešťania väčšie prirážky platiť musia — mešťan im ešte doplatí, len aby išli preč. Malá obec je nám potrebná, tú si budeme pýtať. Každodenného pokúšania a prenasledovania už toho dost!

Ruffy ablegát inkvizíciu vo Varine už zas pretrhol, ešte ani vyočutie dôverníka: Jána Cvincsek nášeho kaplána není dokončené, ktorého vo Varine cez dva dni (10. a 11. mája) vyočúvali a 8 úpných hárkov s nim zapísali a predsa ešte jeho vyočutie nemá konca, ani ešte prisahu nesložil. Chudák, kapláno, sa nám ponosoval, že žid Rudolf Štern zo Žiliny všelijakými len veci o varinskej voľbe nepatriacimi otázkami ho tam prenasledoval a trápil, tak, že dr. Karol Vürmer advokát z Nitry a plnomocník voľou napadajúcich vyšiel už sám z trpezlivosti a do protokolla svoj vážny protest zadal, následkom čoho Ruffy inkvizíciu mu el zastavil. — „Žid bude len vždy židom!“

Kysučan.

Knižná polica.

„Večery Panny Marie“ (Mária-Esték) sa volá tá milá knižka, ktorú Štefan Vathy písal a vydal v uhorskej reči, a ktorá obsahuje 52 krásnych legendy o Matky Božej. Štefana Vathy aj naši čitatelia poznajú ako jedného z tých katolíckych novinkárov, ktorých vláda

liberálna prenasleduje. Štefan Vathy tiež bol odsúdený a to na 6 mesiacov štátneho väzenia a na 500 zlatých. „Večery Panny Marie“, táto krásna kniha môže byť potecha každého veriaceho kresťana, ktorý zná po uhorský, preto tie milé „Večery Panny Marie“ vrele odporúčame aj našim čitateľom. Cena tej lúbežnej knižky je 1 zlatý 50 krajciarov. A naše vydavateľstvo (Budapest, VIII. Práter utca 44.) franko ju pošle každému predplatiteľovi.

„Bolestná križová cesta“ Spasiteľa nášeho čili rozjímanie o bolestnom umučení Pána Ježiša. Táto knižočka, ktorú na novo vidal F. Pelikán Krizsó kňaz z údu Svätého Františka, obsahuje modlitby a spevy pri 14. štaciach, s ktorými sa spojené odpustky. Cena 10 krajciarov, odporúčame tú knižočku cteným Priateľom našim zvláštne ct. duchovenstvu, aby ju pre veriacich vo väčšom počte objednalo. K dostaniu je u horespomenutého pána T. Pelikána Krizsó, kňaza z údu Sv. Františka v Prešporku.

ODKAZY REDAKCIE.

Pravdomluvný r. lnik v Liskovej: Poshovor e sa dvaj. -traja a odpiste nám všetko naraz — M. Dulik, Prešporek. Váš článok sme dostali; od vas očakávame aj iné veci, ktoré srdco a — vrecko nášho ľudu bližej týkajú. — Voliakto B. pri Š'ávnici. Váš dois od 27-ho apríla sme len 12. mája dostali; či na pošte kžal? Katoiký spolok alebo knih by vám mohli pomôcť. — M. Rebetjak. Nesluža pri Novom-Meste. Všetko v poriadku; pište nám vždy, keď sa tam volačo stne. — T. J. v Iglave. Oznamte to vrchnosti, ktorá je povinná to vykonať u mini-tra vnútry. — J. K. St. Hory. List sme písali. — Ondrej Budiaš, M. Hrabova. Prečo idete ku židovi? Na čo tá ponos? — J. Gračik ml., Polhora. Oznamte to vrchnosti. — F. St. Urmény. Časopis ide. Prečo ste mená nenapísali? — J. L. V. Les. Ván všetkým ten gazdovsko-potravný spolok pomôže. — J. M. v Malom-Várade. Vďačne. — T. L. a mnohým iným. Postavte gazdovsko-potravný a uverný spolok. — J. N. rolník, Schweinsbach. Do tohoto čísla neskoro prišlo. — St. Matykulak v Zuberca. Ďakujeme. Odpíšte nám ktore potravné a iné články potrebujete cez rok, ináč vam nemôžeme zdeliť, čo žiadate. — J. Tóth, Patta. Musíte mená oznámiť a vašu žalobu s dvoma svedkami podpísanú poslať. — F. G. Oslany. Nahá i sme to na druhý týždeň. — M. J., Bazin. Proti tomu ničto pomoci. — K. R., pri Bardiove. Vám len potravný spolok pomôže. — Mnohým ct. dopisovateľom: Majte trepezlivosť ešte jeden mesiac, počím sa tu postaviť „Krajinský sústredný sklad kresťanských potravných spolkov.“

Odpíšte nám, jaké to potravné články potrebujete, a my ich vám zaopatríme vo fabrickej cene.

Úctive prosíme ct. čitateľov v tých obciach, kde už jesto kresťanský gazdovsko-potravný spolok, keby ráčili nám oznámiť správu, firmu (meno, cechu) a sídlo takého spolku. Najlahšie by sa to stalo, keby prosili ct. správy týchto spolkov, aby nám to dali na vedomie.

Redakcia a vydavateľstvo „Krešťan“-a.

Spoju tu upozorňujeme ct. predplatiteľov na to keď niekto nedostane noviny, nech listovne alebo na korrešpondentnej karte nepýta druhé, lebo to je unojvanie a i útraty, lež nech ide na poštu a osloví poštaru, aby reklamoval noviny úradne on. To je povinný učiniť každý poštový úradník úplne za darmo. Keď by niektorý to nechcel urobiť, treba to napísať do žalobnej knihy, jaká musí byť na každej pošte, alebo v liste ho udať u poštovej, direkcii. Veď potom vykoná. Úradná reklamácia má ten osoh, že poštári väčší pozor dávajú na novinky z nerozhadzujú ich tak ľahkomyselne.

Vyobrazenie.

Stála bitka, stála medzi capom a psami, ktorí tam skákajú, brešia okolo neho, ale sa ho predsa ani netýkajú, lebo aj najväčší a najľesnejší pes bojí sa od capa. Jeden kapitán to nechcel veriť a preto sa pohovorili, že cap sožerie mu celú zahradu a jeho silný a hrozny pes nebude môcť ju obrániť. Tak sa stalo: capa pustili do zahrady, a psa, ktorý veľmi poslušný bol svojmu pánovi, kapitán pustil na cudzinca; pes sa rozhodil a skočil oproti capovi, ktorý neutickol, len mu rohy ukázal; pes ako k nemu skočil, tak sa aj postavil; darmo ho pán povzbudzoval, bál sa capa, vzdor že ten istý pes bars kedy postavil bujaka s tým, že ho chytil za nohu alebo za ucho. Na našom obrázku traja sa zvalily na capa, ale pred ným sa postavily a boja sa ho zdrapili. Cap, bars nie je slobodný, predsa tvrde im sa zastaví, ač by im hovoril: „Len sen, ak sa nebojíš.“ Ale všetci traja psi len z ďaleka klaňajú, ako čo by to porekadlo nasledovali, že vraj „mudrejší sa poda.“ Veru lepšie je vyhíbnúť, ako škodu a haňbu podnieť.

HOSPODÁRSTVO.

Ako plieniť buriny.

Buriny úplne vykynožiť je veľmi ťažko, ba takmer nemožnosť, pri riadnej práci ale možno ich aspoň približne vyplieniť, na toľko, že sú pre pestované rastliny neškodné.

Dvojaký spdsob máme, pišu Listy Uhorských Hospodárov, ktorými môžeme zdaru dojsť.

1) Musíme sa všemožne vynasnažiť, aby sa semiačka týchto burín na roľu nedostaly.

2) aby sme ich, keď sú už tam, dľa možnosti kynožili.

Burinové semiačka sa najskôr dostanú v semene na roľu, ale aj s hnojom, ďalej s krmou, ba ešte aj vtáci a vetry ich môžu preniesť z jednej role na druhú.

V sriadennom hospodárstve sa nedostanú burinové semiačka pri siatbe na roľu, lebo každý na niečo súci hospodár prv si očistí semeno a len potom ho vyseje. Veľké množstvo burín ale na roľu s hnojom, lebo s krmou, slamou a s plevami prejde mnoho semiačiek cez telo statku do hnoja. Preto musíme si dať záležať na tom, aby sme seno a krmu zavčasu skosili, prv než buriny do semena ženú. Mnohí hospodári nevedia to pochopiť, že dafelina a lucerna, sotvy zo zeme vykukly, už sú znečistené kdejakou zelinou, kdežto semeno bolo pri sejbe úplne čisté. Nuž, sem sa s hnojom dostaly a pretože roľa dlhší čas oraná nebola, mali času sa aj rozmnožiť.

Kupované futro, ako na príklad otruby atď., není dobré, lebo sa v ňom, ako to zkusenosť dokázala, aspoň 40—50 percentov burinových semiačik nachádza.

Podobne aj miešaný hnoj je škodný, lebo môžeme bárskoľko pracovať, ho oblievať atď. čiastka semiačiek predsa sa dostane na roľu. Z tej príčiny by sme mali miešaný hnoj ku hnojeniu lúk použiť.

Keď k tomuto všetkému doložíme, že také semiačko burinové nestratí silu k vyhniatiu ani o 25—40 rokov a že ročne len jedna čiastka z nich vyženie, väčšina ostane v zemi, tak ľahko pochopíme, prečo je tak ťažko kynožiť buriny.

Pri plienení burín musíme brať do povahy s akými burinami máme do činenia, či s jednoročnými, a či viacročnými.

Jednoročné (ináč aj korenisté) buriny majú hrube dlhé korene, keď tieto aj odsekne, z pozostalej čiastky prídu nové výhonky na povrch.

Medzi jednoročnými kúkol, mašlina (*Triticum repens*) je tá zelina, čo najviac práce dá hospodárovi.

Táto zelina sa množí tak semenom, ako aj koreňami. Mladé výrastky ešte dosť ľahko sa dajú vykynožiť, či už kopánim, či oránim alebo bránením. Ak ale má už silný koreň, musíme si tak pomáhať, že keď kvitne, vytrhneme celý koreň zo zemi, alebo ak je príliš mocný vykopyeme ho rýlom.

Vo všeobecnosti ale časté oranie a bránenie najviac pomáha.

Ťažšie sa je striasť viacročných burín, aká je táto zelina. Ťažšie preto, lebo koreň má tú vlastnosť, že z najmenšej čiastky jeho môže vyrásť nová bylina, tedy bárs na koľko kusov by ho roztrhal pluh, brána alebo motyka, z každého kuštička vyženie nový živoť, nová stupka a nové listy.

Aby sme sa s výsledkom brániť mohli od tejto buriny nádobno nám vedieť, že korene jej sú takmer magazínmi tých potravných latiek zo zelených listov, ktoré na podzim do koreňov sídu a tam prezimujú, aby mali z čoho žiť mladé, slabé výhonky na jar.

Z tohoto vidno, že táto burina jednoduchým kopánim oránim, alebo bránením nevykynožíme, ani keď by sme kúštičky vysbierali, lebo predsa ostane z nich dačo, čo holým okom nevidíme a čo je pri tom všetkom ešte životaschopné.

Túto zelinu musíme v pravom smysle slova vyhladovať t. j. musíme istými prostriedkami z koreňov tú potravnú zásobu von dostať, aby koreň na toľko oslabil, že už viac nevyženie.

To môžeme docieľiť častým oránim a pasením oviec.

Oranie musí byť rozlične hlboké, lebo daktoré korene sú veľmi hlboko.

Najlepšie je roľe najprv plytko zorať, povalcovať a počkať, kým táto zelina na novo vyženie. Potom vyženieme ovce; akonáhle ovce prvé výhonky spásly, znovu poorieme roľu, ale teraz už o päť-šesť centimetrov hlbšie, a povalcujúc ju počkáme, kým tráva zase vyraší, ktorú zase len spasieme.

Tak pokračujeme ďalej, kým sme pôdu aspoň 24—30 cm. hlboko nezorali, k čomu je treba aspoň 3—4 orania.

Tedy len úhorením a častým pasením oviec môžeme túto zelinu úplne vykynožiť, a ak tam hustú krmu, napríklad ľadník (vikú) alebo poľovník (polovinu) zasejeme, tým istejšie môžeme očakávať zdarný výsledok.

Obchodné zprávy.

1. Zbožie: Pšenica 7.40—8.00 zl. Raž 6.18—6.20 zl. Jačmeň na krm 4.40—4.45 zl. do páleníc 5.40—6.00 zl. na várku 6.50—8.00. Oves: 6.00—6.20. Kukurica: 3.50—3.60. Proso: 5.35—5.75. Vo Viedni každý mc. o 50 krov drahší.

2. Olejové zrná. Lanové semeno: 08.75—09.50. Kopopné semeno: 08.55—09.00.

3. Strova: Veľká biela fízula 7.00—7.20; tmavá 8.00—8.40 okruhlá: 7.00—7.30., tarkavá 6.00—6.40. Šošovica 10.00.28.00. Hrach 8.50—13.00. Čistý 13.50—20.00 zl.

4. Kupecké zelinové plody: Mak 23—24. Burgyňa 1.80—2.00. Cibula 5.00—7.10. Cesnak: 19—25 zl. Petrželem: 5.00—9.00. Paprika 135—140 zl.

5. Potrava: Seno. Lúčne seno. 2.30—2.80. Siams. Na p...
stielanie: 1.30—1.45 Žup 1.50—1.65.

6. Siatie: Červená datelina 26—32. Lucerna 35—42 zl. Jarn
ladník 6.00—6.50 zl.

7. Hospodársky dobytok: Dovezeno bolo: a 828
hospodárskych volov; 504 dojných kráv. Následovné boly ceny
Výborná pára volov do jarma do 300—340 zl. Dojné kravy: za jeden
kus 080—080 zl. Trh na ovce: Dovezeno bolo 1019 kusov oviec.
Ceny: 12.50—15. zl. za páru, a 14—15 kr. za živý kilo. Sviňský trh:
za kilogram 14—17. V salašoch 0000 kusov bolo umiestneno.

8. Zverové dorobky: Med žltý kvapkaný: 28—30 zl.
Vosk 164—165. Vajcá 40—50. Loj. Maslo I. 80—160 zl. II. 60—110
mc. Slanina 50.00—51.50, udená 55—00.56 zl.

9. Remeň funtový od 162—185 kl. tercy 135—156.

10. Kraviny vrázkované 165—175.

11. Tefaciny barnavé 12—13 kl. 420—440.

12. Tefaciny najl. víksovky 420—440, stredné 350—385
ažené a vrázkované 330—340, blysk. remeň najlepši 150—155
drsné listy 165—170.

Zodpovedný redaktor: Mikuláš Lepšényi.

*Oznamy pre naše noviny výlučne len
vydavateľstvo „Kreštana“ prijíma.*

Brnenské SÚKNO

Najmódnejšie látky a
ostatky.

Bezprostredný a najlacnejší
prameň, najkúsnejších a
najvýbornejších výrobkov!

Pýtajte si

hojnú sberku tých najnov-
ších jasenných a zimných lá-
tek kammgarnov, palmersto-
nových, ševiotových a lode-
nových látok zo skladu kr. a
cis. výsadných jemnosúken-
ných fabrik na vinené tovary

MORICA SCHWARZ

v Zwittau (Brno) 15.

Aj tá najmenšia miera je k
dostaniu. Čo nezodpovedá,
naspák sa prijme. Ukážka
zdarma. Rozposiela sa do-
berkou.

Tisíce uznání.

Ukážky bez objednania na-
spák sa požadujú.

Papier makulatúrový
*je k dostaniu u nás; metrický cent
stojí 6 zl. 50 kr.*

Velebným farským úradom.

Tlačiareň „Svätého Gerharda“ s úctou na vedomosť dáva, že od týchto čias všetky cir-
kevné výtisky bude na sklade držať, a za najlacnejšiu cenu budú k dostaniu. Posávad na sklade sú
a hneď sa môžu poslať: Testimonium Confirmationis 100 kusov 50 kr.

Výťah z krstnej matriky: 100 kusov 60 kr. — Smrtný oznam: 100 kusov 70 kr.

SOBÁŠNE A SMRTNÉ LISTY,

na jemnom silnom papieri: 100 kusov 1 zl. 20 kr.

Ďalej k dostaniu sú:

knížočky pre údy občianskych spolkov a knížočky splácováce.

Kus týchto 12 stranových knížočiek so silnou obálkou na osmorke predávame za 3 kr
okrem toho tlačiareň „Sv. Gerharda“ prijme jakékoľvek nariadenie, cirkevné, obecné a
súkromné Odtisky a odposiela ich za najkratší čas, a za najlacnejšiu cenu; silný dobrý papier dáva
a krásne vyhotovuje.

S úctou prosíme velebných pánov farárov, predstavených obcí, údy rozličných spolkov
a každého katolíka, aby si od týchto čias tlačiarne výtisky nie v židovskej tlačiarne alebo v takej,
ktorá nemá žiadnych zásad, kupovali, lež aby vyhľadali katolícku tlačiareň „Sv. Gerharda“, ktorá im
vždy stojí na službu, a aby takto podporovali katolícku vec. Podajme si všetci ruky, vtedy sa
budeme dobre mať.

Naša tlačiareň jakožto neohrozená zastupiteľkyňa katolíckych záujmov, bude sa s tým
honosiť, jestli že požiadavkam v každom ohľade môže zadosť učiniť a si chválu získať od tých, ktorí
si u nej kupujú.

S úctou

Budapešť 1895. (VIII., Práter-ulica 44.)

Tlačiareň „Svätého Gerharda“.

OZNAM!

Všade hľadaná a obľúbená je horniarka čisto ovčia bronzá, výbornú zasielam tak jednotlivcom, zvlášť farnostiam a potravným kat. spolkom, v 5 a 10 kilových puťerkách, kilo po 45 krajciarov.

Zólyom-Pónik, Rim. katolícky farár.

RÁČTE UPOZOROVAŤ.

➤ Predavatelja kôs v našej vlasti mnoho klamstva porobia. A ponevác ja s mojou kosou „Svätého Antona“ sem im kyfnul na prsti, lebo dobrý chýr tejto kosal v celej krajine sa rozšíril, teraz túto kosu falšujú a chcú lud na to priviesť, aby im veril, že taká stará portieka je ozaistná kosa „Svätého Antona“; oproti tomu ja oznamujem, že ja nedržim v Uhorsku ani agenta ani cestovníka (rajzendera) a že ozaistná kosa Svätého Antona len u mňa sa môže kúpiť. **➤**

S uctou
Jozef Sohr.

Jediná kosa, ktorá dosiaľ všetké vlastnosti uplnila, je

➤ kosa svätého Antona, ➤

ktorá zaslúži to meno **kosa ľudu**, ako ju na mnoho miest volajú.

Táto kosa je preto vsade uznaná, že ona je pevná, ani nie veľmi tvrdá, ani veľmi mäkká, a pritom zazračne ľahká.

Zvláštne ale preto úplnuje žiadost hospodárov, lebo táto kosa „Svätého Antona“ má mocné hrdlo, tenkú čeplu a je sriadená pre obyčajného kosca; aby ju nemuseli dať kováčovi na hrdle ľahať, skrze čo zadok kosal obyčajne zmäkne.

Mnoho gazdovia sami skazia kosu, lebo ju chýbne kujú; čo sa pri kose „Svätého Antona“ nestane, ona je už vykovaná, a dobre vyprobovaná príde do rúk hospodárov.

S kosou „Svätého Antona“ po jednom kuvaní cez viac dní môže sa pracovať a s jedným ostrením 120—150 krokov môže sa kosiť a či by v najtvrdšej a najhustejšej trave.

Za každú kosu doobrestojím, a ktorá by sa nešikla, takú zmením.

Cena kôs „Svätého Antona“:

Dlhá	70	75	80	85	90	95	100 cm.
	1 zl.	1.05 zl.	1.10 zl.	1.15 zl.	1.20 zl.	1.25 zl.	1.30 zl.

Kto objedná 5 kusov, tie mu kosová dielna pošle franko na pošte; kto pojedná 10 kusov, jednu zdarma dostane.

JOZEF SOHR v Somogy-Szill.

Cenník illustrovaný pošlem zdarma.

72-té ročné záverečné účty 1896. roku

cis. a kraľ. privil. vzájomnej poisťujúcej spoločnosti proti požiarným škodám

(k. u. k. priv. wechselseitige Brandschaden-Versicherungs-Gesellschaft)

vo Viedni.

Pod predsedníctvom generálneho direktora, vysokodostojného pána Alexandra Karla, opáta kláštora v Melku, vydržovalo sa dňa 4-ho februára 1897. roku 72. valné shromáždzenie.

Dľa zprávi, poisťovní obnosom koncom roku 1896-ho obnáša 867 millionov 658.240 zlatých, a tak sa o 55 millionov 399.079 zlatých proti minulému 1895-mu roku zvýšil.

Spoločnosť vyplatila minulého roku 649 požiarných škôd s 348.703 zlatými a 76 krmi.

V mojej obchodnej kancelárii na hlavnom rýnku pod mestskú vážu sa v 1896-om roku vyplatilo **58.231 zl. a 03 kr.** skrz požiar poškodením stránkam.

Z vykázaneho osuhu z roku 1896-ho roku, sa dľa uzavretia valného shromáždzenia u spoločnosti tejto poisťovní stránkam Rakúsko-Uhorska 129 193 zlatých aj 21 kr. spätky prinavráti, ktorá príslušnosť sa poisťovnímu pri platení poisťovního 1897. roku odráta.

Rezervná základina sa na 3 milióny 763.746 zlatých aj 14 kr. zvýšila a tak o 224 179 zlatých aj 03 kr. viac jako v lo.ii.

Rozličné hasičské spolky obdržali v 1896. roku na vístroje a podpory 27.684 zlatých.

Pensionná základina pre úradníkov, týchže vdov a syrôt na 653.322 zlatých aj 70 kr. zrástla.

V Trnave, vo februári roku 1897.

Podáva

Róbert Karner,

jako splnomocnení zástupca v Trnave.

pod mestskú vežu.

J. STOWASSER

s roji ef hu lebných nástrojov, cis. a kr. dvorný doväzateľ.

V BUDAPEŠTI,

II OKRES, LÁNCZHID-ULICA Č. 5.

Predáva fúkáce, ľaháce a bijáce hudobné nástroje, výborné, silno-zvučne cimbalmy a o ich podstatných čiastkach

veľký obrázkový cenník na žiadost zdarma a bez poštového poplatku posielam.

Stranivá nezhubiteľných silných organových harmoník má sa osobitný cenník žiadať.

Naprávanie všeliakých zvučných nástrojov a harmoník za najlacnejšiu cenu sa vykonáva.